

SVEA HOVRÄTT
Miljööverdomstolen

DOM
2003-11-07

Mål nr M 9282-02
Aktbilaga 32

Meddelad i Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, miljödomstolen, dom 2002-10-04 i mål nr M 293-01,
se bilaga A

KLAGANDE

1. Ulla Karlsson, Östervarv 513, 591 94 MOTALA
2. Stefan Carlsson, samma adress

MOTPART

1. Henric Karlsson, Stenkilsvarv, 591 94 MOTALA

Ombud

Advokaten Viveca Dahlin, Box 7387, 103 91 STOCKHOLM

2. Plan- och miljönämnden i Motala kommun, 591 86 MOTALA

SAKEN

Anläggande av vindkraftverk

MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Miljööverdomstolen förordnar, med ändring av miljödomstolens dom och Länsstyrelsen i Östergötlands läns beslut den 26 juni 2001, att Plan- och miljönämnden i Motala kommuns beslut den 20 september 2000, § 310, andra punktsatsen skall ha följande lydelse.

Buller från vindkraftverket får under hela dygnet inte överskrida ekvivalent ljudnivå 40 db(A) och momentan ljudnivå 55 db(A) vid bostäder. Om dessa nivåer överskrids skall verksamhetsutövaren vidta åtgärder så att nivåerna innehålls.

I övrigt skall plan- och miljönämndens beslut stå fast.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290	Birger Jarls Torg 2	08-700 34 00	08-21 93 27	09.00 – 11.30
103 17 STOCKHOLM	Stockholm			12.30 – 15.00

YRKANDEN I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Ulla Karlsson och Stefan Carlsson har, som det får uppfattas, yrkat i första hand att vindkraftverket inte tillåts uppföras på den plats som anges i anmälan och i andra hand att ytterligare försiktighetsmått skall föreskrivas, bl.a. vad gäller buller och skuggeffekter. Därutöver har de yrkat att ytterligare utredningar skall utföras innan beslut tas.

Henric Karlsson har bestritt ändring.

Plan- och miljönämnden i Motala kommun har yrkat att nämndens beslut av den 20 september 2000 fastställs.

UTVECKLING AV TALAN I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Parterna har i huvudsak utvecklat sin talan på samma sätt som vid miljödomstolen och har därutöver anfört bl.a. följande.

Ulla Karlsson och Stefan Carlsson

Etableringen kommer att innebära ett intrång och en olägenhet som påverkar dem mycket negativt och äventyrar deras trevnad och boendekvalitet. Boverkets nya rekommendationer bör följas. En utredning om alternativ placering bör utföras och oklarheter i utredningsmaterialet, bl.a. vad gäller buller och skuggtider, bör klarläggas innan beslut tas. Vidare bör en ny bullerberäkning utföras som utgår från en vindhastighet på 10 m/sek.

Henric Karlsson

Lokaliseringen av det planerade vindkraftverket uppfyller kraven i 2 kap. 4 § miljöbalken. En lokaliseringsbedömning har också gjorts i bygglovsärendet.

Det är viktigt att som huvudregel slå fast att det är riktvärdena för externt industribuller som skall tillämpas för etableringar av vindkraft på land. Strängare bullerföreskrifter medför en minskning av energiproduktionen. För den aktuella vindkraftsetableringen ökar energiproduktionen med 7 % om vindkraftverket tillåts bullra enligt industribullernormen jämfört med en begränsning till 40 dB (A) dygnet runt. Om långtgående krav ställs på verksamheten med stöd av försiktighetsprincipen motverkas utvecklingen mot förnybara energikällor.

Ljudnivån från vindkraftverk beräknas vid 8 m/sek. på 10 meters höjd över marken. Det är då vindkraftverk är som mest hörbara, d.v.s. differensen mellan källjud från verksamheten och olika maskerande bakgrundsljud är då maximal. Även i övrigt baseras ljudberäkningarna på värsta tänkbara scenario.

Han har erbjudit sig att förse vindkraftverket med en utrustning som stoppar bladrotationen om besvärande skuggor skulle uppstå vid bostäder.

Henric Karlsson har i Miljööverdomstolen givit in visst kompletterande material.

REMISSYTTRANDEN

Miljööverdomstolen har inhämtat skriftligt yttrande, förutom från länsstyrelsen, även från Naturvårdsverket, Boverket och Göteborgs universitet varvid särskilt frågan om hur bullerstörningar skall beaktas vid prövningen önskades belyst.

Länsstyrelsen i Östergötlands län har vidhållit sin bedömning såsom den redovisas i länsstyrelsens beslut den 26 juni 2001.

Naturvårdsverket anser att bullervillkoret 40 db(A) bör gälla hela dygnet vid bostäder med hänsyn till den störning som vindkraftbuller uppvisar och har anfört bl.a. följande.

Några särskilda riktvärden för buller från vindkraftverk har inte utarbetats i Sverige. I brist på särskilt underlag för ljud från vindkraftverk gjordes i skriften "Etablering av vindkraft på land. Allmänna råd 1995:1, Boverket" en hänvisning vad gäller immissionsriktvärden för buller till "Extern industribuller – Allmänna råd RR 1978:5, Naturvårdsverket. De vindkraftverk som då uppfördes hade fast varvtal varför nattvärdet 40 dB(A) blev dimensionerande som villkor vid tillståndsprövning. Detta har varit och är det riktvärde som länsstyrelserna använt vid sin prövning.

Vindkraftverken har utvecklats så att ljudet har minskat men tekniken medger i dag också att verken kan regleras så att olika varvtal också ger olika ljudnivåer i omgivningen.

Någon mer omfattande utvärdering av störningar från vindkraftverk har inte gjorts. Däremot har flera mindre studier gjorts bl.a. en studie vid avdelningen för miljömedicin, Göteborgs universitet, Rapport 1/02 "Störningar från vindkraftverk: undersökning bland människor boende i närheten av vindkraftverk". Slutrapport: Del 3 Huvudstudie (Reviderad utgåva december 2002) Eja Pedersen, Kerstin Persson Waye (Laholmsstudien).

Av den nämnda studien framgår att 20 % upplevde sig som mycket störda vid ljudnivån 37,5-40 db(A). Studien ger indikationer på att det är viktigt att stor hänsyn tas till ljudstörningar från vindkraftverk både vid planering och tillståndsprövning. Av hänsyn till detta bör ett riktvärde 40 db(A) utomhus vid bostäder inte överskridas. För vissa områden där ljudmiljön är särskilt viktig och där en bullerfri miljö eftersträvas, exempelvis i fjäll och skärgårdar, bör ett lägre värde eftersträvas.

Boverket har anfört bl.a. att man instämmer i den bedömning av ljud från vindkraftverk som Naturvårdsverket gör, vilket överensstämmer med texterna i Boverkets handbok "Planering och prövning av vindkraftsanläggningar"

Sahlgrenska akademien vid Göteborgs universitet, avdelningen för miljömedicin har refererat till sin studie, Laholmsstudien, (Pedersen och Persson Waye 2002) och anfört bl.a. följande.

Det finns flera faktorer som kan inverka på risken att störas av vindkraftverksbuller och som vi i dag inte har tillräcklig kunskap om. Vidare inverkar de visuella faktorerna som i Laholmsstudien kan förväntas vara starka eftersom landskapet är flackt och vindkraftverken är mycket utbredda.

Andelen mycket störda tycks vara högre jämfört med vad som kunde förväntas utifrån kända samband mellan ekvivalent ljudnivå i db(A) och störning för trafikbuller. Bland dem som exponerades för ljudnivåerna 37,5-40 db(A) var 20 % mycket störda av buller vid vistelse utomhus, vilket kan jämföras med dosrespons samband för trafikbuller där mellan 5-15 % mycket störda brukar rapporteras vid en utomhusnivå motsvarande 55 dB LAeq. Vid ljudnivåer över 40 db(A) var andelen mycket störda 36 %. Denna andel är högre än vad som normalt brukar accepteras för en god miljö.

Mot bakgrund av nuvarande kunskapsläge samt den osäkerhet som finns i dag med avseende på utbredningen av bullerstörning samt inverkan av andra faktorer bör man tillämpa stor försiktighet. En förändring av nuvarande tillämpning med 40 db(A) som dygnsmedelvärde bör vara baserat på bättre kunskapsunderlag.

DOMSKÄL

Miljööverdomstolen delar miljödomstolens uppfattning att utredningen i målet är tillräcklig.

Frågan om vilka skyddsåtgärder, begränsningar och övriga försiktighetsmått som bör föreskrivas för en viss verksamhet med stöd av 2 kap. 3 § miljöbalken bedöms individuellt med hänsyn till de omständigheter som föreligger i varje särskilt fall. Inom vissa områden finns dock råd och riktlinjer, framtagna av centrala myndigheter, som vägledning för beslutsinstanserna.

Naturvårdsverkets allmänna råd om externt industribuller från 1978, är riktlinjer som har fått stor genomslagskraft vid tillståndsprövning av industrier. I detta mål har diskuterats i vilken utsträckning dessa riktlinjer kan vara vägledande vid prövning av vindkraftverk.

Det kan konstateras att riktlinjerna för externt industribuller är framtagna för traditionell industriverksamhet. Några riktlinjer för vindkraftsbuller har inte utarbetats i Sverige. Det har inte heller utförts någon mer omfattande utvärdering av störningar från vindkraftverk. Den begränsade forskning som finns ger dock vissa indikationer på att vindkraftsbuller uppfattas som mer störande än annat buller vid samma ekvivalentnivå. Vindkraftsbuller har en speciell karaktär med vissa genomträngande sårlyd bl.a. vissa "schvisslyd". Detta kan vara en av förklaringarna till varför vindkraftsbuller kan upplevas som mer störande än annat buller. Det faktum att vindkraftverk ofta uppförs i en för övrigt jämfö-

relsevis ostörd omgivning kan också vara en förklaring. Det finns således indikationer på att vindkraftsbuller inte utan vidare kan jämföras med industribuller vid beslut om villkor och förelägganden.

Enligt 2 kap. 3 § andra stycket miljöbalken skall försiktighetsmått vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Naturvårdsverket, Boverket och Sahlgrenska akademien vid Göteborgs universitet, avdelningen för miljömedicin, har samtliga givit uttryck för att den osäkerhet som råder vad gäller störningseffekten av vindkraftsbuller bör leda till strängare krav än industribullernormen och att ljudnivån 40 db(A) bör innehållas vid bostäder under hela dygnet. Miljööverdomstolen instämmer i den bedömningen. Miljööverdomstolen delar även Naturvårdsverkets uppfattning att för vissa områden där ljudnivån är särskilt viktig bör även ett lägre värde än 40 db(A) eftersträvas.

Mot denna bakgrund finner Miljööverdomstolen att den ekvivalenta ljudnivån från det vindkraftverk som planeras på Stenkilsvarv 1:13 i Motala kommun inte bör överskrida 40 db(A) vid bostäder någon del av dygnet. Det kan inte heller anses orimligt för verksamhetsutövaren att uppfylla ett sådant krav.

Miljööverdomstolen finner inte skäl att i övrigt föreskriva ytterligare försiktighetsmått utöver dem som plan- och miljönämnden föreskrivit.

Domen får enligt 23 kap. 8 § miljöbalken inte överklagas.

Ulf Bjällås Roland Halvorsen
Rolf Svedberg Liselotte Rågmark

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Ulf Bjällås, hovrättsrådet Roland Halvorsen, miljörådet Rolf Svedberg och hovrättsrådet Liselotte Rågmark, referent. Enhälligt.

KLAGANDE

Ulla Karlsson och Stefan Carlsson (Östervarv 4:4)
Östervarv
591 94 MOTALA

Henric Karlsson, tillika motpart se nedan

MOTPART

Henric Karlsson
Stenkilsvarv
591 94 MOTALA

Plan- och miljönämnden i Motala kommun
591 86 MOTALA

ÖVERKLAGAT BESLUT

Beslut den 26 juni 2001 av Länsstyrelsen i Östergötlands län, dnr 25-11815-00, se bilaga 1

SAKEN

Anläggande av vindkraftverk

DOMSLUT

1. Miljödomstolen avslår överklagandet från Ulla Karlsson och Stefan Carlsson.
2. Med delvis bifall till Henric Karlssons överklagande ändrar miljödomstolen det överklagade beslutet enligt följande:
Buller från verksamheten får som riktvärde inte överskrida nedan angivna frifältsvärden vid bostäder.

Ekvivalent ljudnivå i dB(A)		Momentan ljudnivå i dB(A)
Dag och kvällstid kl 07 - 18	Kvällstid och nattetid kl 18 - 07 samt lördag, söndag, helgdag och dag före helgdag	
45	40	55

I övrigt skall plan- och miljönämndens beslut stå fast

BAKGRUND

I juli 2000 anmälde Henric Karlsson och Anders Hede till Plan- och miljönämnden i Motala kommun att de avsåg att uppföra ett vindkraftverk (Vestas 52) om 850 kW med en beräknad årsproduktion om c a 1 700 000 kWh på fastigheten Stenkilsvarv 1:13. Plan- och miljönämnden bedömde i augusti 2000 att vindkraftverket kan uppföras på den plats som anges i anmälan. I nämndens beslut, se bilaga 2, anges bland annat att verkets totalhöjd är 91 meter, att avståndet till närmaste bostadshus är ca 400 meter, att skuggpåverkan beräknas understiga 20 timmar per år samt att gällande riktvärden för externt industribuller beräknas innehållas vid alla bostadsfastigheter. Nämnden förelade samtidigt Henric Karlsson om att iaktta vissa försiktighetsmått, bland annat vad gäller buller, skuggeffekter och kontrollprogram.

Plan- och miljönämndens beslut överklagades av Ulla Karlsson och Stefan Carlsson. Länsstyrelsen ändrade endast nämndens beslut på så sätt att som riktvärde för buller från verksamheten skall under hela dygnet gälla 40 dB(A), frifältsvärde vid bostäder, ekvivalent ljudnivå.

Länsstyrelsens beslut har överklagats av Henric Karlsson samt av flera närboende. I ett beslut den 28 mars 2002 avvisade miljödomstolen överklagandena från Anders och Anne Ehinger, Anette Hansson, Susanne Karlsson och Roger Johansson. Det beslutet överklagades till Miljööverdomstolen som den 16 september beslutade att inte meddela prövningstillstånd.

YRKANDE M.M.

Henric Karlsson har yrkat att länsstyrelsens beslut upphävs i den del som avser en begränsning till högst 40 dB(A) under hela dygnet och att det istället ersätts av gällande industribullernorm (Naturvårdsverkets Råd och riktlinjer 1978:5, Externt industribuller).

Han anför i korthet följande. Val av plats för vindkraftverket har gjorts utifrån industribullernormen så att goda avstånd mellan berörda fastigheter och vindkraftverket uppnås. Utifrån kraftverkets tänkta position förekommer ingen bebyggelse (inom påverkbart avstånd) mellan nordlig och östlig riktning. Vindkraftverket kan anpassas till miljöer där variabel ljudnivå är gällande och han anser att en ökad ljudpåverkan enligt industribullernormen blir försumbar inom kraftverkets närområde. Det är viktigt att elproduktionsmässigt kunna utnyttja vindkraftsverkets i den utsträckning som går. Störningsintrycket vid 40 dB(A) torde redan vara mycket ringa med tanke på vad redan omgivande ljudkällor alstrar. Han åberopar också en skrivelse från Vestasvind Svenska AB där det bland annat hänvisas till Boverkets allmänna råd (1995:1), Etablering av vindkraftverk på land. I de allmänna råden hänvisas till industribullernormen. Enligt den senare normen beräknas ljudnivån vid bostaden och inte vid tomtgränsen. Tomten innefattas enligt praxis inte i begreppet "rekreationsytor i bostäders grannskap".

Ulla Karlsson och Stefan Carlsson har yrkat att etableringen av vindkraftverket inte skall tillåtas. Förutom vad som tidigare anförts till kommunen och länsstyrelsen åberopar de bland annat följande. Boverkets nya rekommendationer bör inväntas bland annat med hänsyn till vad som sägs i SOU 1999:75. De anser att man skall vara oerhört försiktig vad avser olika ljudnivåer.

De skuggtidsberäkningar som redovisats har grova felaktigheter. Flertalet av deras fastigheter drabbas av skuggeffekter under den mest sårbara perioden av året. Den verkliga skuggpåverkan drabbar dem under längre perioder än vad som redovisas. Även om de riktvärden skulle kunna innehållas, för ljud och skuggor, är inte avståndet till de närmaste fastigheterna tillräckligt eftersom ett skyddsavstånd även bör omfatta ett säkerhetsavstånd. Enligt Boverkets allmänna råd (1995:5), Bättre plats för arbete, rekommenderas ett skyddsavstånd på 700 meter för vindkraftverk med en effekt av 1 MW. Ett

kraftverk om 0,95 MW är egentligen ett 1,0 MW verk som modifierats minimalt för att kringgå gällande bestämmelser.

Landskapsbilden har inte bedömts på ett riktigt sätt. Som skäl åberopar de verkets storlek, samt att färgen inte kommer att vara vit. Kravet är att vingarna skall målas med flygets orange/röda färg sex - sju meter in från spetsen. Vidare anser klagandena att den ekonomiska skadan som drabbar dem skall beaktas. De hänvisar till en förhandsvärdering av fastigheten Stenkilsvarv 1:14. De anser också att en kommunal översiktsplan och detaljplan tas fram innan något vindkraftverk byggs.

Siffror och beräkningar har ändrats under ärendets gång. Källjudet ändrades från 100 dB(A) till 104,5 dB(A) efter påtalan från grannar, vilket innebar att bullernivån översteg 40 dB(A) hos närmaste grannar, tornhöjden ändras från 60 till 65 meter. Flerparten av de fastigheter som drabbas ligger i Östervarvs by. Från slutet av april till mitten av augusti ligger solnedgången norr om den tänkta placeringen av kraftverket. Vid denna tidpunkt går solen mycket lågt och kraftverket ligger högre än byn. Det innebär att skuggorna blir mycket långa och störningseffekten mycket skarp. Kraftverkssäljarens skuggberäkning förutsätter att kraftverket har en totalhöjd på 60 meter och står på plan mark samt att det står stilla 15 % av tiden. De har också synpunkter på den redovisade vindriktningen och menar att syftet är att visa att grannfastigheterna inte får någon påverkan. Till sitt överklagande har de bifogat statistik avseende vindriktningar, samt avståndsanvisningar från mitten av tornet till de aktuella fastigheternas tomtgräns. Vidare har de bifogat och åberopat ett beslut av regeringen, dnr M1999/380/Hs/P, som gäller ett överklagat bygglov på Gotland.

Henric Karlsson har anfört att den närliggande flygklubbens verksamhet, bilvägar, aktiva jordbruk och en stor kraftledning är en del av närmiljön. Flygklubben har redogjort att säkerhetsrisken med kraftverket är fullt hanterbar. Den skuggtidsberäkning som gjorts visar att skuggtiden vid de närboendes fastigheter ligger avsevärt under den maximala tid som länsstyrelsen hänvisar till. Vid en etablering kommer självklart ett stort ansvar för att följa förelägganden m.m. att finnas. Det nu aktuella vindkraftverket blir det första i Motala kommun och placerat i ett jord- och skogsbrukslandskap. Hans egen familj är den som blir mest drabbad av antalet skuggtimmar. Uppgifterna om kraft-

verket har inte ändrats under ärendets gång. Han hänvisar till den inlämnade miljökonsekvensbeskrivningen.

Ulla Karlsson och Stefan Carlsson har i yttrande hänvisat bland annat till Boverkets allmänna råd samt att bullerstörningarna enligt det regelverket inte får överstiga 40 dB(A).

Plan- och miljönämnden i Motala kommun har i yttrande avstyrkt överklagandet från Ulla Karlsson och Stefan Carlsson m.fl. samt tillstyrkt överklagandet från Henric Karlsson. Nämnden har anfört bland annat följande. Riktvärdena för externt industribuller bör gälla som riktvärde för vindkraftverk. Om verket körs på en lägre effekt klaras riktvärdena i länsstyrelsens beslut vid samtliga bostäder. Gällande säkerhetsavstånd klaras och skuggstörningarna blir mycket begränsade om befintliga råd och anvisningar följs. Nämnden bedömer att störningarna från vindkraftverket inte bli så omfattande att de omfattas av 9 kap 3 § miljöbalken om olägenheter för människors hälsa och miljö.

Länsstyrelsen har i yttrande, med hänvisning till sitt tidigare beslut, avstyrkt överklagandena.

Klagandena har fått del av det som har tillförts målet.

Miljödomstolen har hållit muntlig förhandling och syn på platsen.

DOMSKÄL

I 2 kap 2 § miljöbalken anges att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljö. I samma syfte skall vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik.

Enligt 2 kap 3 § miljöbalken skall, för verksamheter och åtgärder som tar i anspråk mark- eller vattenområden annat än helt tillfälligt skall en sådan plats väljas som är lämplig med hänsyn till 1 kap 1 §, 3 kap och 4 kap. Vidare gäller att för all verksamhet

och alla åtgärder, skall en sådan plats väljas att ändamålet kan uppnås med minsta in-
trång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

I 2 kap 7 § miljöbalken anges bland annat att kraven på hänsyn enligt 3 - 6 §§ gäller i
den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning
skall särskilt beaktas nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med
kostnaderna för sådana åtgärder.

Miljödomstolen gör följande bedömning.

Den utredning som finns beträffande alternativa lokaliseringar får anses tillräcklig. Det
finns i och för sig vissa oklarheter i övrigt beträffande utredningen, bl.a. beträffande
vindriktning, skuggutbredning. Det är även oklart huruvida Försvarmakten ställer ab-
solut krav på att rotorbladen på vindkraftverket skall målas med röd färg som varning för
flyget. Dessa brister kan dock inte anses vara av sådan omfattning att det överklagade
beslutet skall upphävas. Det har inte heller kommit fram några omständigheter som bör
utgöra skäl för att ställa krav på försiktighetsmått i dessa avseenden, utöver dem som
plan- och miljönämnden har beslutat om.

Det kan konstateras att vindkraftverket går att driva med olika effekt, vilket i sin tur på-
verkar den ljudnivå som verket alstrar. Med tanke på detta bör det finnas förutsättningar
för att enligt plan- och miljönämndens bedömning föreskriva om lindrigare krav under
vardagar, dagtid. Vid en avvägning mellan verksamhetsutövarens intresse och den ökade
trevnad och boendekvalité för närboende som en tystare verksamhet medför, bör dock de
strängare bullerkraven gälla kvällar, nätter samt helgdagar och dag före sön- och helg-
dag. Det har inte visats att det skulle vara orimligt att uppfylla dessa försiktighetsmått.

Överklagandet från Henric Karlsson bör därför delvis vinna bifall och krav bestämmas i
enlighet med domslutet.

Det bör noteras att plan- och miljönämndens beslut inte har s.k. rättskraft utan kan i ef-
terhand såväl skärpas som lindras om det finns anledning till det, dvs. verksamhetsutöva-

ren har i ett fall som detta inte samma trygghet mot nya krav som om vindkraftverket hade tillståndsprovats.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 3

Överklagande senast den 25 oktober 2002.

Anders Bengtsson

Bertil Norén

I avgörandet har deltagit rådmannen Anders Bengtsson, ordförande, och miljørådet Bertil Norén. Föredragande var beredningsjuristen Britta Isén Nordbeck.

Bilaga 1.

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND
Rättsenheten

BESLUT
2001-06-26
dk

sid 1 (5)
25-11815-00

Ulla Karlsson
Stefan Carlsson
Östervarv
591 94 MOTALA

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Miljödomstolen

Ink. 2001-08-09

Akt. M 293/01.....
Aktbil. 3.....rot. 8.....

Överklagande av beslut enligt miljöbalken; anläggande av vindkraftverk på Stenkilsvarv 1:13 i Motala kommun

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen beslutar på så sätt ändra det överklagade beslutet att som riktvärde för buller från verksamheten skall under hela dygnet gälla 40 dBA, frifältsvärde vid bostäder, ekvivalent ljudnivå.

Länsstyrelsen avslår överklagandet i övrigt.

Överklagat beslut

Plan- och miljönämndens i Motala kommun beslut den 20 september 2000, § 310, se bilaga 1.

Överklagandet

Ni har överklagat plan- och miljönämndens beslut och yrkar att beslutet ändras så att vindkraftverket ej byggs på den aktuella platsen. Om verket ändå byggs kräver Ni en uppföljning av bullernivån och att ägarna bekostar denna bullermätning. Ni har anfört bl.a. följande. Ni kräver att Motala kommun först skall utarbeta en översiktsplan som lämpar sig för uppförande av vindkraftverk innan man tar ett beslut i en sådan fråga. Detta skall enligt Boverket finnas i alla kommuner. Efter som Boverket skall omarbeta sina allmänna rekommendationer år 2001 tycker Ni att man borde avvakta till dess. I Plan- och miljönämndens bedömning står det att verket kommer att utgöra ett dominerande inslag i landskapsbilden och det håller Ni verkligen med om. Några skyddande skogsridåer finns inte mellan Er och verket. Ni tycker inte alls att det passar in i landskapsbilden. I yttrandet omnämns en placering väster om den intilliggande vägen, närmare den egna fastigheten. Det skulle tydligen vara sämre ur energisynpunkt. Det står inte hur mycket mindre energi man utvinner, men Ni förstår att detta är en ekonomisk fråga för ägarna. Ni tycker ändå att miljön är viktigare. Det som ändå kommer att störa Er mest är

dk 010213

bullret. Enligt mätningar som Ni fick skulle Ni ligga på gränsvärdet. Ni har också reagerat på att man ända till kl 22.00 får ha det högre värdet.

Yttranden

Marianne och Henric Karlsson samt Anders Hede har i ett yttrande som inkommit till länsstyrelsen den 15 november 2000 anfört bl.a. följande. De anser att överklagandet skall avslås. Kraftverket är placerat så att låga ljudnivåer, skuggtider samt goda säkerhetsavstånd m.m. med god marginal uppfylls med tanke på omkringliggande fastigheter. De har förmånen att på egen mark inneha en plats som i alla avseenden är väl lämpad för etablering av ett vindkraftverk. Den ekonomiska förmån som kraftverket kommer att ge vill de ta vara på. Samtidigt blir miljöbelastningen mindre med den här typen av elproduktion, det gynnar oss alla. – Till yttrandet bifogas en skrivelse den 8 november 2000 av Nils Johan Ingvar-Nilsson, Vestasvind Svenska AB, vari bl.a. följande anförs. Avståndet till de grannar som överklagat bygglovsbeslutet är enligt kartan (och kontrollmätt) ca 450 m (Ehinger), 660 m (Wanhainen), 840 m (Hansen) samt 470 m (Carlsson). De tre närmsta av dessa fastigheter har träd och/eller andra fastigheter mellan vindkraftverket och den egna bostaden. Sammantaget bör ljudnivån för samtliga vara väldigt låg, för vissa troligtvis ohörbart, och vindkraftverket kommer från vissa av fastigheterna bara svårligen kunna skymtas mellan träden. Detta bör totalt knappast innebära någon störning av betydelse för någon av de klagande. Placeringen uppfyller med mycket god marginal de regler och krav som myndigheterna föreskriver.

Ni har i ett yttrande som inkommit till länsstyrelsen den 6 december 2000 anfört bl.a. följande. Sökanden anser att ljudnivåer, skuggtider och säkerhetsavstånd m.m. uppfylls med goda marginaler. Ni vill med synnerlig skärpa poängtera att så inte är fallet. – När det gäller *ljudnivåer* har Naturvårdsverkets riktlinjer för industribuller nattetid (40 dBA) tillämpats hittills, vilket är mycket omdiskuterat med anledning av att dessa inte är applicerbara i den miljö vindkraftverk etableras i. Den teoretiska beräkningen (dansk modell) ligger strax under 45 dBA. Förutsättningarna topografiskt är inte överensstämmande med förutsättningarna i beräkningsmodellen, dvs. en betydligt högre bullernivå är att vänta (se SOU 1999:75, kap 8.1). – Vad avser *skuggtider*, som beräknas vara en halvtimme per dag på vissa fastigheter under sommarhalvåret, skall beaktas att ett varvtal på som i detta fallet 26 varv/min medför 2 340 klippeffekter per dag, dvs. ca 1,5 ggr per sekund. Detta är enligt anlitade experter och egna observationer fruktansvärt frustrerande och stressande. Man skall också vid beräkning av faktisk skuggtid observera att skuggproblemet uppträder under sommarhalvåret, vilket leder till att index över soltimmar är betydligt högre än i förhållande till resten av året. – Ni vill poängtera att *säkerhetsavståndet* inte är uppfyllt. I Boverkets allmänna råd från 1995 anges att säkerhetsavståndet skall vara minimum tornhöjden + 3 x rotordiametern till platser där människor ofta vistas. Poängteras bör också att Boverket för närvarande håller på med att se över detta, då nuvarande rekommendationer inte är tillfyllest. – *Avståndsredovisningen* som projektören anger i sin skrivelse är synnerligen beklagansvärd. Projektören borde vara väl medveten om på vilken plats Motala kommun har gett bygglov. Bilaga 1 visar den plats som bygglovet avser. Punkt B

avser Hansens avstånd från mitten av tornet till familjens köksfönster, punkt C avser avståndet till Ehingers köksfönster och punkt D avser avståndet till familjen Carlsson. (Punkt E avser avståndet till de sökande.) Ni vill framhålla att det är beklagligt att mätningarna sker mot husen och inte mot tomtrånsen, då Ni vistas mycket stor del av Er tid utomhus, framförallt på tomten. – Problem med värde-minskning är väldokumenterat. I september var två ärenden aktuella i miljödomstolen. I Ödeshögs kommun är det för närvarande aktuellt med inlösen av ett hus som står drygt 400 m från ett vindkraftverk med en totalhöjd av ca 60 m. På Gotland har man haft mycket omfattande problem med detta. Ni kräver att också detta problem vägs in i beslutet så att Ni inte dessutom drabbas av ekonomisk skada.

Tillämpliga bestämmelser

Anläggande av vindkraftverk med enstaka aggregat för en sammanlagd uteffekt av mer än 125 kW men högst 1 MW fordrar anmälan hos den kommunala nämnden för miljö- och hälsoskydd, enligt bestämmelserna i 21 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd samt punkt 40.1-6 i bilagan till förordningen.

Enligt 27 § i förordningen skall, när ett anmälningsärende är tillräckligt utrett, den myndighet som handlägger ärendet meddela föreläggande om försiktighetsmätt eller förbud enligt miljöbalken om det behövs, eller förelägga verksamhetsutövarerna att ansöka om tillstånd enligt 6 kap 9 § miljöbalken. Om sådana åtgärder inte beslutas skall myndigheten underrätta den som gjort anmälan om att ärendet inte föranleder någon åtgärd från myndighetens sida.

Enligt 2 kap 3 § miljöbalken skall den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmätt i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Av 7 § samma kapitel framgår bl.a. att kraven på hänsyn enligt 3 § gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem och att, vid denna bedömning, nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmätt jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder skall särskilt beaktas.

I 26 kap 9 § första och andra styckena miljöbalken anges följande. En tillsynsmyndighet får meddela de förelägganden och förbud som behövs i ett enskilt fall för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken skall efterlevas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas.

Länsstyrelsens bedömning

Ni har i första hand yrkat att det överklagade beslutet ändras så att vindkraftverket ej byggs på den aktuella platsen.

Grannar som överklagat beslutet befarar att man kommer att störas av buller från det planerade vindkraftverket. De teoretiska beräkningar som presenterats av projektören visar att gällande riktvärden för externt industribuller beräknas innehållas vid alla berörda fastigheter.

Vindkraftsutredningen (SOU 1999:75) konstaterar att nämnda riktvärden inte direkt är avsedda för vindkraftverk utan avser andra miljöer än sådana som vindkraftverk normalt byggs i. Man gör dock bedömningen att dessa riktvärden som nu tillämpas innebär i stort acceptabla ljudnivåer under förutsättning att de tillgodoses i praktiken. Man föreslår att försiktighet iakttas vid tillämpningen av riktvärdena i samband med planering och tillståndsprövning av vindkraftsanläggningar.

De teoretiskt framräknade avstånden visar att riktvärdena för buller klaras, dock med förhållandevis små marginaler i ett par fall. Med tanke på den lantliga miljön bör även hänsyn tas till utevistelse inom trädgårdstomt varför marginalerna sannolikt minskar ytterligare.

Med hänvisning till ovan anförda bedömer länsstyrelsen det som olämpligt att gällande riktvärden för externt industribuller tillämpas fullt ut, dvs att ett högre buller, 45 dBA, tillåts dag och kvällstid kl 07-22. Riktvärdet för nattetid, 40 dBA, bör därför gälla hela dygnet.

Projektören skulle ev. kunna tillåtas provköra verket med en högre effekt och därvid göra bullermätningar på plats för att konstatera den faktiska bullerutbredningen. Resultaten skulle då ev. kunna leda till att ett högre källbuller tillåts under dagtid. Detta får dock i så fall prövas av plan- och miljönämnden som en ev ändring av föreliggande tillsynsbeslut.

Länsstyrelsen finner att verksamheten – med en ändring av föreläggandet i fråga om bullret till 40 dBA hela dygnet – får anses förenlig med reglerna i miljöbalken. Anledning att vidta längre gående tillsynsåtgärder föreligger alltså inte. Yrkandet att verksamheten skall förbjudas skall därför avslås.

Ni har i andra hand yrkat att verksamhetsutövarna, om vindkraftverket kommer till stånd, skall utföra och bekosta en uppföljning av bullernivån. Länsstyrelsen konstaterar att nämnden har meddelat föreläggande om att kontroll skall ske av verksamheten samt att ett förslag till kontrollprogram skall ges in till nämnden senast en månad innan vindkraftverket tas i drift. Vidare innehåller 26 kap 19 § miljöbalken bestämmelser om egenkontroll som bl.a. innebär att den som bedriver verksamhet som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller påverka miljön fortlöpande skall planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga sådana verkningar. Verksamhetsutövaren skall också genom egna undersökningar eller på annat sätt hålla sig underrättad om verksamhetens inverkan på miljön. Mot bakgrund av de krav på kontroll av verksamheten som gäller enligt det ovan nämnda samt de bullernivåer som utredningen i ärendet

indikerar, anser länsstyrelsen att det inte är befogat att i nuläget ställa sådana krav på bullerutredning som yrkas. Yrkandet bör därför avslås.

Hur man överklagar

Se bilaga 2 (formulär 140; miljödomstolen).

I den slutliga handläggningen av detta ärende har förutom undertecknade deltagit byrådirektören Ola Lindén.

Bo Hultström
Chefsjurist

Maria Norman
Länsassessor

Kopia till:

Diariet

Henric och Marianne Karlsson + dk

Anders Hede + dk

Plan- och miljönämnden i Motala kommun + dk

Miljövårdsenheten

5 öex

Motala kommun
Plan- och miljönämnden

MOTALA KOMMUN Miljö- och hälsoskydd
Ark 2000 -10- 0 2
Dokument 2000-0469

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Sammanträdesdatum

2000-09-20

Sida
32

PMN § 310

Dnr 2000-0469/28204

Stenkilsvarv 1:13, Motala kommun

Sökande: Henric Karlsson och Marianne Karlsson, Stenkilsvarv, 591 94

Motala kommun, m.fl.

Angående anmälan enligt 21 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd om uppförande av vindkraftverk

Föreligger yttrande från Stadsbyggnadsenheten, daterat 2000-09-04.

I ärendet yttrar sig Jan Arvidsson, Maj Karlsson, Åsa Bjurgert, Percy Säaf, Ingrid Carlsson och Hans Rockler.

Henric Karlsson m.fl. har till Plan- och miljönämnden ingivit en anmälan enligt 21 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd angående uppförande av ett vindkraftverk med en maximal uteffekt på 950 kW.

Vindkraftsetableringar med en sammanlagd uteffekt av 125 kW – 1 MW är anmälningspliktiga enligt punkt 40.1-6 C i bilagan till ovan angivna förordning.

I anmälan anger sökandena att man har för avsikt att uppföra ett vindkraftverk med en maximal uteffekt på 950 kW för en produktion av ca 1700 MWh/år. Verkets totalhöjd är 91 meter. Avstånd till närmsta bostadshus är ca 400 meter. Gällande riktvärden för externt industribuller från Naturvårdsverket beräknas innehållas vid alla bostadsfastigheter. Skuggpåverkan vid omkringliggande fastigheter beräknas understiga 20 timmar/år. Hos sökanden beräknas skuggtiden till 22 timmar per år. Rekommenderade skyddsavstånd till bostäder, vägar och allmänna platser innehålls. Vingarna är antireflexbehandlade varför risken för reflexer anges som liten.

Boende på fastigheterna Östervarv 4:7, Östervarv 4:4, Stenkilsvarv 1:14, Stenkilsvarv 1:9 och 1:11 har uttryckt en stark oro för störningar i form av främst buller och skuggor men även för reflexer och skador orsakade av islossning från vingarna på det planerade vindkraftverket.

Plan- och miljönämnden bedömer dock att det i anmälan beskrivna vindkraftverket kan uppföras på i anmälan angiven plats. Gällande bullerriktvärden, 40 dBA ekvivalent ljudnivå, beräknas klaras vid samtliga omgivande bostäder. De beräknade skuggningseffekterna (0-17 timmar per år) vid närboende bedöms ge en mycket begränsad störning. Möjlighet finns också att stänga av verket under vissa tider om störande skuggeffekter skall uppstå. Vingarna på verket är antireflexbehandlade och slutligen klaras gällande skyddsavstånd till vägar, bostäder och platser där allmänheten ofta vistas.

Gällande bestämmelser för hantering, transport och omhändertagning av farligt avfall ska beaktas, se förordningen om farligt avfall (SFS 1996:971). Farligt avfall får bland annat endast transporteras och omhändertas av bolag med gällande tillstånd.

(forts)

1e

Expedierat till

Utdragsbestyrkande

(forts § 310)

Plan- och miljönämndens beslut

1. Med stöd av 9 och 19 §§ 26 kap. och 3 § 2 kap. miljöbalken föreläggs Henric Karlsson, 670724-1953, Stenkilsvarv, 591 94, Motala om följande försiktighetsmått för vindkraftsetableringen på fastigheten Stenkilsvarv 1:13:

- Verksamheten ska i huvudsaklig överensstämmelse bedrivas enligt ingiven anmälan.
- Buller från verksamheten får som riktvärde inte överskrida nedan angivna fri-fältsvärden vid bostäder:

	Ekvivalent ljudnivå	Momentan
ljudnivå		
Dag och kvällstid kl. 07-22	45 dBA	
Nattetid kl. 22-07	40 dBA	55 dBA

Med riktvärde avses ett värde som om det överskrids föranleder verksamhetsutövaren att vidta de åtgärder som krävs för att värdet ska innehållas.

- Konstateras störande skuggeffekter från vindkraftverket skall verket stängas av under de tider då störande effekter uppstår.
- Kontroll ska ske av verksamheten. Ett förslag till kontrollprogram ska inlämnas till Plan- och miljönämnden snarast och senast 1 månad innan verket tas i drift.

Plan- och miljönämnden vill erinra om att ytterligare förelägganden om försiktighetsmått kan meddelas om olägenheter som inte kunde förutses vid anmälan skulle uppstå eller för att säkerställa miljöbalkens mål och syften.

Sökandena Marianne och Henric Karlsson, Stenkilsvarv, 591 94 Motala, delges beslutet och besvärshänvisningen med brev och mottagningsbevis.

Sökandena Anders och Anette Hede, Rosenhagen Skärstad, 591 94 Motala, delges beslutet och besvärshänvisningen med brev och mottagningsbevis.

Anders Ehinger, Östervarvs Skattegård 591 94 Motala, delges beslutet och besvärshänvisningen med brev och mottagningsbevis.

Anne Ehinger, Östervarvs Skattegård 591 94 Motala, delges beslutet och besvärshänvisningen med brev och mottagningsbevis.

Anders Wanhainen, Fräsegården Varv, 591 94 Motala, delges beslutet och besvärshänvisningen med brev och mottagningsbevis.

(forts)

ande

Expedierat till

Utdragsbestyrkande

f. ed

[Signature]